

letih po sklenjeni darilni pogodbi, ako ni darovalec poprej vedel za njegov obstoj. To velja tudi za primer, da je bil otrok ob sklepanju pogodbe samò spočet.

Tožba za preklic se mora vložiti v petih letih. Po otrokovi smrti je tožba nedopustna, kakor je nedopustno tudi nadaljevanje že začetega procesa.

Obdarjenec mora vrniti po preklicu daritve dobrine v naravi in, če jih je odsvojil, nadomestiti vrednost, ki so jo imele ob vložitvi tožbe, s plodovi od tega dnè naprej.

Glede posrednih (indirektnih) daritev, ki so vsebovane ali skrite v listinah, ki niso daritvene pogodbe, določa novi zakon (čl. 809), sledeč stalni judikaturi italijanskih sodišč, da so podvržene z neznatnimi izjemami gledè preklica zaradi nehvaležnosti in poznejšega rojstva otrok ter gledè skrajšanja (redukcije) v korist dolžnih deležev, enakim določbam, kakor direktne daritve. Takò mora tudi navidezna kupna pogodba, ki simulira darilno pogodbo, ustrezati vsem formalnostim, predpisanim za daritvene pogodbe, če hoče kot taka obveljati.

* * *

Tu se konča druga knjiga, ki pomeni s pravnosocialnega in tehniškega vidika znaten napredek nasproti zakonu 1865. Iniciativa strank je ostala sicer skoro neokrnjena, toda zboljšanje položaja nezakonskih otrok in preostalega so-proga, zvišanje nujnega deleža, poglobitev sankcij o ne-vrednosti in njih raztegnitev tudi na delikte proti zapustnikovi družini, nova ureditev zapuščinskega inventarja in njegovih učinkov, boljše varovanje upnikov, delna uvedba fideikomisarične substitucije, nedeljivost posestev na škodo narodnogospodarske produkcije, poenostavitev oporočne oblike in nova pravna podlaga daritvene pogodbe, vse to so nesporne pridobitve, ki odpirajo italijanskemu dedinskemu pravu pot v vrsto sodobnih modernih zakonov.

Prepovedi odsvojitve in obremenitve v izvršbi in stečaju.

Dr. Rudolf Sajovic.

(Nadaljevanje.)

VII. Obravnavanje izvršilnih predpostavk.

1. Prav tako kakor izvršilni postopnik ne podaja v splošnem, katere so izvršilne predpostavke, tako tudi na

splošno ne govori o njih učinkih, kadar jih je sodišče spregledalo in šele pozneje odkrilo. Izluščiti si jih moramo iz posebnih zakonskih predpisov.

Že na podstavi tega, kar je bilo povedano doslej, delimo lahko stanja, ki jih imenujemo izvršilne predpostavke, v dve vrsti. Ene učinkujejo v pogledu celotnega postopka, druge samo v pogledu posameznih izvršilnih položajev. Izvršilnemu postopku na prvi stopnji daje namreč posebno in karakteristično obeležje, da razpada na posamezne položaje, ki se kažejo na zunaj v opravi posameznih sodnih, zlasti izvršilnih dejanj. Ta so več ali manj samostojna in se družijo zato v skupnost pač po zaporednosti, tudi daje vsako prejšnje podstavo poznejšemu, vendar pri njih ni tistega vzajemnega prepletanja, kakor ga imamo pri spornem razpravljanju v razsodnem postopku. Ti položaji zlasti niso zvezani med seboj tako kakor družni ustna razprava v razsodnem postopku posamezna dogajanja v posebno zase obstoječo enoto. Predpis § 508 c.p.p. ne velja za celotni izvršilni postopek na prvi stopnji, temveč le za ustno razpravo, ki jo določi izvršilni sodnik v teku imenovanega postopka. Le, če naj odloči izvršilni sodnik o nekem vprašanju, ki se je pojavilo in ki ga je rešiti po izvršilnem postopku na podstavi ustne razprave, je treba, da izvede razpravo in izreče odločbo isti sodnik (načelo neposrednosti). Vse drugo pa razpada na posamezne položaje. Zato moremo te, tembolj ker so karakterizirani s posameznimi izvršilnimi dejanji, motriti več ali manj ločeno, zlasti ko je postopnik napravil že sam ostro zarezo, ločivši postopek v dovolitev in opravo izvršbe. Vse to ima za posledico, da ni treba, da bi povzročila nedopustnost in s tem zvezana neveljavnost enega izvršilnega položaja vselej tudi ničnost celotnega izvršilnega postopka na dotični stopnji, ampak da zadene le dotični in redoma tudi poznejši položaj. Tako moremo izvršilna dejanja, ki jih je opravil izključeni sodnik, povsem odločiti od prejšnjih, ki niso prizadeta po tem nedostatku, in le nedopustna nadomestiti z dejanji, opravljenimi po drugem sodniku. V pogledu pristojnosti gre zakon še dlje, samostojnost posameznih izvršilnih dejanj se kaže v tem, da izreče sodišče sicer v vsakem stanju postopka lastno nepristojnost in odkaže stvar pristojnemu sodišču (§ 11/2 ip.), kjer se nadaljuje. Učinek nedopustnosti se kaže pri tej predpostavki na ta način, da se pri nepristojnem sodišču ne more opraviti nobeno sodno dejanje več, čim se zazna za nepristojnost, da pa ostane vse prejšnje

veljavno, kar je postalo že pravnomočno.⁸ Zabrana nadaljnega obravnavanja pri nepristojnem sodišču daje temu stanju pečat izvršilne predpostavke. Kaže pa obenem, da učinkov pravnih predpostavk ne moremo prenašati kar tako na izvršilni postopek.

O takšnem nepopolnem, — kakor bi lahko rekli, kar pa je le posledica zgoljčasne neveljavnosti, — učinkovanju izvršilnih predpostavk ne more biti govora takrat, ko zadeva nedostatno stanje nujno celotni postopek, kadar zakon njega učinkovitost ne omejuje samo na en del postopka ali na izvršilni položaj, kadar izraža predpostavka svojemu bistvu ustrezno zabranjujočo in uničujočo funkcijo glede celotnega izvršilnega postopka in ne ovira samo nadaljnega postopka pod nespremenjenimi okolnostmi. Takšni predpostavki sta predvsem obstoj izvršilnega naslova in redna pravna (izvršilna) pot, ki povzročita, pa najsi odpadeta šele med izvršbo (§ 38 ip., § 26 cpp.), ničnost in razveljavitev vsega dotlej opravljenega izvršilnega postopka. Skoro enak učinek imata tudi nadaljnji, predmeta se tičoči predpostavki, rubljivost izvršilnega predmeta in zavezančeva lastnina na stvari. Nasproti onima dvema predpostavkama se podaja različnost edino iz tega, da okolnost, če izgubi zavezanec med izvršbo lastnino na stvari ali če se stvar pozneje oprosti od izvršbe, na veljavnost iste ne vpliva. Glede spremembe lastnine izhaja to iz učinkov rubeža in poplačilne pravice (§ 110 ip.). Kar se pa tiče izvršilnih oprostitev, se ne more dopustiti, da bi si zavezanec s spremembo svojega položaja med izvršbo ustvarjal iste, torej zlasti potem, ko je bila stvar z izvršbo že zasežena. Drugače seveda takrat, če bi zakon ustanovil nove izvršilne oprostitev in bi bilo odrejeno, da se nanaša oprostitev na vse, tudi že zasežene stvari (prim. II, 1).

Navzlic različnemu učinkovanju imamo upravičeno vse navedene okolnosti za izvršilne predpostavke, kajti njih neobstoj zabranjuje dopustnost (čeprav včasih samo nadaljnje) izvršbe, vrh tega jih upošteva sodišče vselej po službeni dolžnosti.

2. Po § 521 cpp. mora tožilec pravdni predlog zadostno podkrepiti, nuditi torej potrebne podatke, iz katerih bo sodišče posnelo, da je vložena tožba dopustna, da so izpolnjene pravdne predpostavke. Skladno temu predpisu določa § 50 ip., da obsegaj predlog za dovolitev izvršbe vse navedbe, na podstavi katerih bo mogoče ugotoviti, da so podane iz-

⁸ Tako tudi Matijevič-Čulinović op. c. III, 1021, pozivaje se na § 41 cpp. (§ 68 ip) in GIU XV 6154.

vršilne predpostavke. V tem pogledu je predvsem dvoje, iz česar sodišče sklepa na obstoj istih, izvršilni naslov in navedba imovinskih predmetov, na katere se posega z izvršbo. Iz izvršilnega naslova sklepa sodišče na stranki, na dopustno redno pravno pot in deloma na pristojnost, iz navedbe imovinskih predmetov na pristojnost (zlasti izvršilnega sodišča), in na možnost izvršbe nanje. Podlaga, ki jo daje izvršilni naslov za preskus izvršilnih predpostavk, je zadostna, ker kaže izvršilni naslov po večini oblastveno ugotovljeni zahtevek, ki je tako osebno kakor predmetno določen, navedba imovinskih predmetov pa se predstavlja kot enostranska trditev zahtevajočega upnika, ki je nujno potrebna oblastvenega raziskovanja.

Toda zadnje predstavlja v izvršbi posebno vprašanje: ali naj sodišče preišče z vso temeljitostjo, so li imovinski kosi zavezančeva lastnina in ali so tudi rubljivi, ali pa naj se zanesa na zahtevajočega upnika in vzame enostavno njegove podatke za podstavo. Zadnje ne bi bilo povsem izključeno, saj je tudi v pravdi prvi, sodni preskus pravnih predpostavk pravni in le v manjši meri dejanski. Toda v izvršbi bi tako obravnavanje izvalo večje pomisleke, kajti izvršba je že poseg na imovino in sicer mnogo bolj boleč, ako krene na stranpot, kakor pa vložitev tožbe. Vendar bi dejanski preskus, ki bi bil glede te predpostavke edino na mestu, dovedel, da bi se začetek izvršbe neprimerno zavlekel in bi že s tem oškodoval zahtevajočega upnika, dal pa dolžniku tudi možnost, da poskrije imovino in izvršbo obrezuspeši.

Izvršilni postopnik je krenil v tem kočljivem vprašanju srednjo pot. Predhodni preskus rubljivosti in zavezančeve lastnine je predvsem pravni, kjer koli pa je mogoče, izvesti ga brez zavlačevanja, je tudi dejanski. Oris predhodnega preskusa podaja v glavnem sledečo sliko:

a) Pri izvršbi na imovino, vpisano v zemljiški knjigi, daje zemljiška knjiga podlago za presojo, ki se zdi zadostna, ali se sme izvršba dovoliti. Izvršba se dovoli in izvede le, ako je po zemljiškoknjžnem stanju to mogoče. Preskus je torej dejanski in pride do nasprotij med izvršilnima strankama in drugimi osebami le, ako bi bilo zemljiškoknjžno stanje netočno, dvomljivo ali če bi ga sodnik spregledal. Vendar gre za takšen preskus le, kadar je dovolilno sodišče obenem tudi zemljiškoknjžno. Če to ni, ni preskus drugačen kakor pravni, do dejanskega pride šele, ko prejme predlog zemljiškoknjžno sodišče.

b) Pri izvršbi na telesne premične stvari se zadovoljuje zakon, da navede zahtevajoči upnik v splošnem stvari, ki naj se pritegnejo v izvršbo, in da pove, kje so. O dejanskem preskusu po dovolilnem sodišču ob takem položaju ni govora. Stanje rubljivosti in zavezančeve lastnine preskusi šele izvršilni organ, ko rubi, in sicer po besedilu, ki naj daje zunanjo oporo vsaj za domnevo zavezančeve lastnine in rubljivosti: izvršilni organ zarubi stvari, ki so pri zavezancu samem ali tudi pri drugi osebi, kadar ta oseba rubež pripusti. Hramba in dovolitev druge osebe utemeljuna domnevo zavezančeve lastnine, ali gre poleg tega še za izvršilno oprostitev, presodi prav tako po obstoječih zunanjih zakonitih znakih izvršilni organ.

Preskus po izvršilnem organu je vsaj deloma dejanski, a ni zadosten, ker se zadovoljuje zakon, kakor že omenjeno, le z zunanjimi znaki, ki kažejo na dopustnost izvršbe. Ugotovitev po izvršilnem organu zato ne more biti dokončna, nerubljivost in tuja imovina se ugotavljata tudi še pozneje, čeprav bi se prvotni določitvi, ustanovljeni po izvršilnem organu, skraja nihče ne uprl.

c) Pri nevknjiženih denarnih terjatvah dovoli izvršbo sodišče zgolj na podstavi upnikovih navedb. Morebitne izvršilne oprostitve upošteva sodišče že ob dovolitvi izvršbe, glede dejstva zavezančeve upravičenosti do terjatve se zadovolji s trditvami zahtevajočega upnika. Preskus je torej v prvem primeru vsaj pretežno dejanski, v drugem vedno le pravni.

Ob takem položaju dovolitev ne more predpostavljati neke dokončne sodne odločbe, da je dovoljena izvršba tudi nepobitno dopustna in pravnomočni dovolilni sklep nikakor ne more izključevati, da se nedopustnost izvršbe še pozneje ne bi uveljavljala. Vprav to pa očitno kaže pravno naravo vseh teh nedopustnosti kot pomanjkanje izvršilnih predpostavk.

Dovolitev izvršbe moremo v pogledu notranje moči primerjati več ali manj razpisu naroka o vloženi tožbi, ko tudi o pravnih predpostavkah ali o dopustnosti pokrenjenega postopka ni izrečena še zaključna beseda, saj se more postopek še na najvišji sodni stopnji izreči za neveljaven. Zatorej se more tudi uvedena izvršba, pa najsi postane sklep o dovolitvi pravnomočen, vselej razveljaviti, kadar koli se izkaže, da domnevane izvršilne predpostavke ni.⁹ Le sodna prodaja se ne sme opraviti prej, preden dovolit-

⁹ Tako izrečno GIU XI 4189 v pogledu izvršbe na nerubljivo terjatev, čeprav je postal dovolilni sklep že pravnomočen.

veni sklep ne postane pravnomočen (§§ 155/2, 141, 221, 226). Drugo vprašanje pa je, ali se more pomanjkanje ene ali druge predpostavke, brž ko je vnovčiteni postopek zaključen, uveljaviti še v razdelitvenem in če ne samo v pogledu kupnine, kolikor tudi interesi upravičenih oseb s prodajo izvršilnega predmeta niso že propadli.

Različnost preskusa, kako in kdaj se dožene za izvršilno predpostavko potrebno svojstvo, je torej za dejstvo iste brez pomena.

5. Ako naj imamo neko dejstvo za izvršilno predpostavko, vprašanje nje obstoja torej tudi po dovolitvi izvršbe ne sme ostati neupoštevano, tembolj ko predhodni preskus ni vselej dejanski in ko dovolitev izvršbe ne pomeni dokončne ugotovitve iste. V tem oziru so pomembni predpisi § 58 ip., ki obravnavajo ustavev izvršbe in ki govore skoro samo o takih ustavitvenih razlogih, ki se nam po natančnejšem proučevanju razkrijejo kot nedostatki splošnih izvršilnih predpostavk, bodisi da jih že skraja ni bilo, bodisi da so odpadle med postopkom.

Omenjeni § 58 ip. pa zopet kaže, da sodišče ne postopa v vseh primerih enako. Zakon pravi sicer v 2. odstavku, da se ustavi izvršba iz razlogov št. 1, 3, 5, 6 in 10 tudi po službeni dolžnosti, iz razloga 2 pa samo na predlog. Toda zmotno bi bilo misliti, da preiskuje v vseh teh primerih izvršilno sodišče po službeni dolžnosti, ali je ustavitveni razlog res podan. Saj pravi nadalje zakon sam, da mora v primerih št. 5 in 4 sodišče zaslišati stranki, preden ustavi izvršbo po službeni dolžnosti, razen če ima že pravnomočno odločbo o nedopustnosti iste. To kaže, da se mora predložiti izvršilnemu sodišču ustavitveni razlog v primerih št. 1, 2, 5, 6 in 10 § 58 ip. že dognan, ugotovljen že kot obstoječ, ako naj velja kot ustavitven. Le, kadar gre za ustavitvena razloga po št. 3 in 4, išče izvršilno sodišče z lastnimi močmi in sredstvi izvršilnega postopka, ali je podstava za ustavev izvršbe res podana. V navedenih petih primerih pa zahteva zakon formalno odločbo o ustavitvenem razlogu, izrečeno v drugem, ne izvršilnem postopku, ki ga mora pokreniti prizadeta stranka sama in ki se torej ne prične po službeni dolžnosti. Odločbo izreče v primerih št. 1, 2 in 6 sodišče v razsodnem ali pravdnem postopku, št. 5 upravno oblastvo, in št. 10 oblastvo, ki je izdalo izvršilni naslov. Torej tudi glede ugotavljanja ustavitvenih razlogov ni enotnosti v ureditvi.

Gotovo je dokajšnje važnosti, ali bomo iskali ugotovev ustavitvenega razloga v pravdi, ali pa se bo mogoče poslužiti

bolj preprostega, hitrejšega, zlasti kar pred izvršilnim sodnikom opravljenega raziskavanja, kakor ga predpisujeta 2. odst. § 38 in 44/5 ip., in zato tudi cenejšega postopka. V tem često tudi strankinega predloga za pokrenitev postopka ni treba, sodišče raziskuje iz lastne pobude, brž ko dobi vtis, da neke predpostavke ni, zlasti ako mu dogajanja v izvršbi obude sum v tej smeri. Kakor hitro gre namreč za sodni preskus po službeni dolžnosti, ne moremo omejevati opozoritve, ki naj sproži tak preskus, samo na stranki v izvršilnem postopku, ampak moramo priznati isto tudi drugim pravnim subjektom, ki se jih dotična izvršilna predpostavka kakor koli tiče, ki zadeva tedaj tudi njih pravno področje. Te predpostavke pa ne morejo biti druge, kakor edino one, tičočee se izvršilnega predmeta. Le tedaj moremo ugotoviti izvršilno poseganje v tuje pravno področje, kadar je zadela izvršba ob tuja pravna razmerja in pravice.

Če sledi iz prejšnjih izvajanj, da trenutek, kdaj se izvršilna predpostavka uveljavlja in razkrije, ne vpliva na svojstvo istih, prikazuje pravkar povedano, da jo more in sme uveljavljati včasih celo oseba, ki ni pravní subjekt v izvršilnem postopku. Odredbo take vrste navaja celo izvršilni postopnik sam, ko pravi v § 30/2, da se smatra za ustavitveni predlog uradno naznanilo, s katerim se javlja, da je izvršba na denarne terjatve, ki jih ima zavezanec zoper državo ali sklad, ki je pod javno upravo, po veljavnih predpisih nedopustna. Takšno možnost ima druga oseba seveda le takrat, kadar se ugotavlja obstoj izvršilne predpostavke po službeni dolžnosti in v izvršilnem postopku samem, ne v drugem, zlasti ne v pravdi. Zato je nadalje načelne važnosti, da se ustanovi, ali se izvzemši izvršilne oprostite, ki jih kot take izrečno našteva zakon na mnogih mestih, ugotavlja kdaj svojstvo stvari kot neprimernege izvršilnega predmeta v izvršilnem postopku samem ali pa je treba predložiti v to svrho oblastveno določbo. Da se doseže iskana ločitev, je treba preiskati, kaj se mora po določbi št. 1 § 38 ip. preiskati z izločitveno pravdo (§ 36 ip.), kajti to je edino, kar prihaja v tem okviru v poštev.

To vprašanje se bo rešilo najnazorneje pri obravnavanju izvršilnih oprostitev in privilegijev, ko bomo tamkaj najdeno rešitev spoznali za primerno, da jo uporabimo tudi drugod. Prav tam bo tudi priložnost in pravo mesto, da se osvetli obsežnost v izvršilnem postopku podzetega preiskovanja in razpravljanja. V zvezi s tem je pregled vprašanj, kdo more v izvršbi vprašanje izvršilne oprostite in odsvojitvene prepovedi sploh pokreniti, kateri pravni pri-

pomočki so upravičeni osebi na razpolago in kdaj prestane možnost, uveljavljati in upoštevati nedopustnost izvršbe.

§ 4. Prepovedi v izvršbi.

VIII. Izvršilne oprostitev in izvršilni privilegiji.

1. Pravilnik o dolžnostih in pravicah izvršilnih organov pravi v čl. 58, da je pri opravi rubeža gledati na zakonske predpise, po katerih so nekatere stvari vohče izvzete od prometa ali so glede odsvajanja in pridobitve lastnine podvržene omejitvam ali so izvzete od rubeža (gl. čl. 5, 6 in 7 uip. in § 20 ip.). V nadaljnem navaja isti člen tudi premične nerubljive stvari, ki jih kot take našteva § 209 ip. itd. Z vsem tem se postavlja navedeni predpis v sklad z določbo 2. odst. § 38 ip., ker opozarja že vnaprej, naj se nerubljivi predmeti ne rubijo.

Določitev nerubljivosti predmeta je v nekaterih primerih lahka in zadene izvršilni organ brez nadaljnega pravo. Kadar se z izločitvijo po izvršilnem organu zavezanec ne strinja, češ da je zarubljeni predmet nerubljiv, ali zahtevajoči upnik, češ da se morajo zarubiti tudi predmeti, ki jih je označil izvršilni organ za nerubljive, odloči izvršilni sodnik, ali naj se dotični predmet izloči iz izvršbe ali pritegne vanjo. Zgodi se to zvečine na zavezančev predlog (§ 38/2 ip., s čimer se slovstvo v splošnem zлага), pa tudi po službeni dolžnosti. Odločba zavisi najčehše od ovedbe in ugotovitve spornega činjeničnega stanu kakor n. pr. ali je postelja res neobhodno potrebna zavezancu in njegovi rodbini, ali izvršuje zavezanec krojaški obrt in mu je šivalni stroj zato potreben. V to svrho se posluži sredstev, ki so mu na razpolago v izvršilnem postopku, kajti ugotavljanje nerubljivosti je sestavni del določnega izvršilnega postopka, zakon pa ne zaukazuje, naj se izvede v drugem, od njega popolnoma ločenem postopku. Sodnik izvrši zato potrebne poizvedbe, v enostavnejših primerih mu zadošča zaslišanje predlagateljevega nasprotnika, včasih pa bo treba ustne razprave s strankama (§ 44/3 ip.).¹

Kar se tiče razčiščenja, torej le zaslišanja ali celo ustne razprave, kako si priskrbi sodišče podlago za odločbo, je treba pripomniti, da govori zakon v 2. odst. § 38 zgolj o

¹ Podobno Goršič op. c. 167. — Matijević-Culinović op. c. III, 1215 sl., 1274, IV, 1538. — Neumann-Lichtblau op. c. 207, 215, 245. — Pollak op. c. 823.

zaslišanju. Toda tega in ker zahteva zakon v podobnih primerih ustno razpravo le takrat, kadar ne predpisuje nič drugega (§§ 44/3, 51, 53 ip.), ni razumeti tako, da bi se smelo sodišče poslužiti samo onega načina, ki je omenjen v zakonu prav za dotični primer. Pri ustavitvi izvršbe zaradi nerubljivosti predmetov po § 38 št. 3 ip. torej le zaslišanja strank. Zadevni predpisi izvršilnega postopnika so nasprotno samo najmanjšina onega, kar mora sodišče opraviti. Pravilo je, da izreka sodišče v izvršbi odločbe brez poprejšnje ustne razprave (§ 51/1 ip.). Če pa je taka predpisana, se mora vršiti in dobiti samo na njej podstava za odločbo. Če predpisuje zakon zaslišanje strank, pomeni, da se to mora opraviti, da ne zadoščajo drugačne poizvedbe ali sploh prepričanje, ki si ga je pridobil sodnik iz izvršilnega spisa samega. Zaslišanje strank se v takem primeru mora opraviti, ni pa sodniku zabranjeno, da ne bi odredil poleg zaslišanja ali še prej poizvedb (zlasti zaslišanja izvršilnega organa) ali celo ustne razprave, kadar mu ne zadoščajo ne poizvedbe ne zaslišanje strank. Zakon nikjer ne pravi zapovedovalno, da je v teh in teh primerih dopustno le zališanje strank, ampak le, da se dotično ne sme zgoditi, ne da bi bil sodnik zaslišal stranki. Predočimo si, da se bo v nekaterih težavnejših in bolj zamotanih vprašanjih izvršilnih oprostitev mogla dognati le z ustno razpravo pravilna podstava, n. pr. zlasti pri preužitku. Ustne razprave torej navzlic odredbi 2. odst. § 38 ip. ne moremo načelno odkloniti, čeprav bi predlagal ustavitev zavezanec.

Za vsebino in obseg ustne razprave veljajo predpisi, določeni v § 51 sl. ip. Izvršilno sodišče mora popolnoma razčistiti položaj in na podlagi raziskanega rešiti, ali naj se izvršba nadaljuje ali ustavi. Zasliši stranki, njune predstavnike, po potrebi priče, izvede pri drugih uradih potrebne poizvedbe. Razprava v teku izvršilnega postopka je prav tako kontradiktorna kakor v pravdi, razlikuje pa se od te predvsem po tem, da navzlic temu ni treba, da so stranke osebno navzočne, da se upoštevajo tudi njih pismene izjave, da se smatra molčanje povabljenih a izostalih za pritrjevanje predlogu (§ 52), da povzroči izostanek redoma izključitev povabljene osebe, da bi podajala še opazke in prigovore zoper najavljeni predlog (§ 52 ip.). Izključitev zaradi izostanka učinkuje samo toliko, kolikor pravi zakon. Če tudi se smatra, da izostali predlogu pritrjujejo, vendar to sodišča ne odvezuje dolžnosti, da ne bi moralo za odločbo spornih činjenic ugotoviti, kadar predmet predloga ne zavisí od volje strank. Prav tako izključitev od podajanja

opazk in prigovorov ne odvezuje sodišča, da ne bi preiskalo samo stvari, kadar mora storiti to po službeni dolžnosti. Paziti je vselej, doklej sega razpravljalno načelo in kje ga zamenja preiskovalno v polnem obsegu. Kar je prisilne narave, kakor so predpisi o izvršilnih oprostitvah, je treba preiskati, pa najsi prizadeti molči, ne poda nobene opazke ali celo izostane od zaslišanja oziroma razprave.

To je bistvo razpravljanja v izvršilnem postopku samem in s temu svojstvenimi sredstvi. Na podstavi razpravljanja odloči sodišče tudi o spornih činjenicah, nikoli ne sme zavrni zaradi njih strank oziroma predlagatelja na pravdno pot. Stavek, da izvršilno sodišče ne more odločiti o vprašanju, kadar gre za ugotovitev sporne činjenične osnove, in da mora zavrni v takem primeru udeležence na pot civilne pravde, za izvršilni postopek nikakor ne stoji in ni zanj samo nekaj po sebi razumljivega, marveč velja samo takrat, kadar zakon izrečno kaj takega določa.² Za ustavitveni postopek se podaja to iz zakonskih predpisov samih, zlasti iz 2. odst. § 58 in 5. odst. § 45 ip. in iz določbe 2. odst. § 59 ip., ki je naravnost izvedba predpisa ustavitvenih razlogov po št. 1 § 58 ip. Zavezančevo plačilo izvršljive terjatve, ki govori o njem § 59/2 ip., je namreč samo poseben primer prigovora za tožbo po § 54 ip., zato se ugotovi, če je prerekano, samo s sodno odločbo, izrečno zunaj izvršilnega postopka, prav tako kakor odreja št. 1 § 58 ip. to že na splošno.³

Rezultat vsega tega je, da preišče izvršilno sodišče samo in z lastnimi močmi, ali gre za izvršilno oprostitev, kadar koli se tako vprašanje pojavi. Neodločilno je pri tem, ali da zavezanec pobudo z ustavitvenim predlogom ali samo opozori na to. Pri tem je pripomniti, da omenjena „opozoritev“ ne pomeni nobene posebne pravne oblike strankinega delovanja, zlasti ne kakega pravnega sredstva. Zato ni noben pravni izraz, ampak oznamenjuje le sprožitev sodnega delovanja v tem pravcu. Zvezana je lahko z ustavitvenim predlogom ali pa je brez tega. V vsakem primeru je sodni preskus eden in isti. Prav takšen je tudi, ako se zbudi pri

² Gl. Neumann-Lichtblau op. c. 205. — Prav tako GIU IV 1517, da je odločiti v izvršilnem postopku samem in ne zavrni na redno tožbo, razen kadar je delo izrečno odkazano drugemu sodišču.

³ Gl. odl. Ger. H. 1951, 154: Zavezanec je predlagal ustavitev, češ da je izvršljivo terjatev plačal. Zahtevajoči upnik je zanikal, češ da se je porabilo plačilo v smislu dogovora za poravnavo drugega dolga. Ker ob plačilu zavezanec res ni povedal, kateri dolg plačuje, je bilo preiskati, kaj pravi omenjeni dogovor. Zato je nakazal izvršilni sodnik zavezanca na pravdo.

izvršilnem sodniku samem sum, ali ne gre morda za izvršilno oprostitev. Eno in drugo je možno in dopustno v vsakem trenutku vnovčitenega postopka, pravnomočnost dovolilnega izvršilnega sklepa preskusa in ustavitve izvršbe niti najmanj ne izključuje, kakor je bilo povedano pod VII, 2.

Niso pa to edino možni načini ustavitve izvršbe. Zavezanec ima na razpolago tudi dvoje pravcatih pravnih sredstev zoper dovolitev izvršbe iz razloga, ker je posegla ista na stvar, ki je od nje izvzeta. Prvo izmed teh je tipično sredstvo v vsakem civilnem sodnem postopku, rekurz. O tem ni povedati nič značilnejšega, zavezanec se ga bo priprijel lahko samo takrat, kadar je posegel že dovolilni sklep v oprostitev in jo kršil, kadar je sodišče izrečno dovolilo izvršbo na stvar, ki je nerubljiva. To bo lahko pri izvršbi na terjatev, ki se po §§ 242 sl. ne da rubiti. Zoper dovolitev izvršbe na premične telesne stvari rekurz redoma ne bo mogoč, ker v dovolilnem sklepu premičnine individualno niso našteje.⁴ Do kršitve izvršilnih prepovedi pride zvečine šele takrat, kadar zarubi izvršilni organ nerubljivo stvar. Tedaj je na mestu pritožba po § 61 ip., ki se obrača zoper postopek izvršilnega organa ob opravljanju izvršbe. Na tem primeru najlepše vidimo razliko med rekurzom in pritožbo. Dočim pobija rekurz sodno odločbo, češ da ni pravno pravilna, predstavlja pritožba sicer pravno pravilno odločbo, a se obrača zoper izvedbo iste. Na zavezančevo pritožbo preišče izvršilni sodnik činjenično stanje in ugotovi po znakih, ako gre za takšno. Zakonito podlago za postopek dajeta 2. odst. § 38 in 3. odst. § 44 ip.

Pri vsem tem smo predpostavljali, da je nerubljiva stvar zavezančeva last. Isti pravni položaj je podan tudi, ako gre za stvar, ki je lastna drugi osebi. Če zavezanec nima potrebnega povišstva in si izposodi posteljo od prodajalca, ali ta postelja ne bo izvzeta od izvršbe, ker je nerubljiva po § 209 ip.? Dvomim, da bo izvršilni organ izpraševal zavezanca, videč v njegovem stanovanju samo eno posteljo, čigava je, in na odgovor, da si jo je izposodil ali vzel v najem, isto zarubil, češ da naj jo izposojevalec izločuje po § 36 ip. Postelja pri izvršbi zoper zavezanca je prav zaradi zveze, kakršno ima v mislih § 209 ip., stvar,

⁴ Odl., navedena pri Žilić-Šantek, Zakon o izvršenju i obezbedjenju pod št. 7 § 209 izključuje rekurz in zahteva poseben ustavitveni predlog. — Podobno SZ IX, 299 in X, 241. — Kadar je preskus izvršilnih predpostavk ob dovolitvi izvršbe tudi dejanski, pazi na izvršilno oprostitev po službeni dolžnosti tudi rekurzno sodišče: Rucner-Strohal I, 368, Th. VIII, 422.

ki ne more biti predmet izvršbe, ne pa zato, ker je navadno njegova. Prav tako je nerubljiv šivalni stroj, ki si ga je nabavil krojač na obroke, pa še ni njegova last, ker si je prodajalec pridržal lastnino do popolnega plačila kupnine. Za izvršilno oprostitev ni odločilno torej, kdo je lastnik stvari, marveč zgolj dejstvo, ali se je uresničil tisti činjenični stan, s katerim obeležuje zakon neko stvar kot nerubljivo.

Š tem je podano sodilo za določitev: ali preskus v izvršilnem postopku (predlog, rekurz) ali izven njega. Kadar gre za stvar, ki je v pogledu na zavezanca nerubljiva, preskus po §§ 38/2 in 44/3 ip., eventualno tudi po službeni dolžnosti, na zavezančevu opozoritev ali brez te. Zavezanec ima potemtakem pravico, da uveljavlja nerubljivost; lastnik tega z rednimi pravnimi sredstvi ne more, ker ni ne stranka ne udeleženec izvršilnega postopka, ker sam ne more pokazati na prav nobeno zunanjo zvezo, ki bi kazala na kako razmerje med njim in stvarjo. Takšna obstoji pač med zavezancem in stvarjo, ne pa med stvarjo in lastnikom iste. Lastnik ima na razpolago tožbo po § 36 ip., ker izvršba na tujo lastnino ni dopustna. Taka tožba ne more izključevati zavezančeve pravice, da uveljavlja nerubljivost tudi sam. Ne more pa tega tudi on storiti s tožbo. Kajti nerubljivost ne pomeni za zavezanca samo prepoved izvršbe, marveč mu nudi tudi možnost, da izkaže nerubljivost v izvršbi sami in sicer edino v njej. Prav tako preskuša sodišče rubljivost predmetov po službeni dolžnosti samo v pogledu na zavezanca.⁵ Tipična primera tega sta § 255/3 ip. (obvestilo izplačilnega oblastva, da izvršba ni dopustna) in čl. 8 uredbe z dne 25. decembra 1937 (izposlovanje odločbe, da se stvar samoupravnega oblastva ali obče koristne ustanove ne more uporabiti v plačilo upnika brez škode za neposredne javne koristi). Drugače je, kadar zarubi ali hoče zarubiti izvršilni organ v izvršbi zoper lastnika gori navedeno posteljo ali omenjeni šivalni stroj, ki se nahajata oba pri osebi, ki sta ji neobhodno potrebna. Stvari v izvršbi zoper lastnika ne

⁵ Tako je bila zavržena zavezančeva tožba, da se prizna, da je zarubljeni denarni znesek kot preužitek izvzet od izvršbe (GIU IV 1517). Sodba je izrekla, da spori, ali gre za nerubljiv zavezančev predmet, ne spadajo na pravnno pot, ker odloči o tem izvršilno sodišče po službeni dolžnosti in sicer z zaslišanjem ali s poizvedbami. — Podobno Th. VIII, 944; VrM 206; ZBl 1927 št. 22. — Odločba ZBl 1950 str. 285 pa je zavrnila predlog, da se ustavi izvršba na obrtno pravico, ki jo je poprej ob dovolitvi izvršbe izvrševal zavezanec, sedaj po njegovi smrti pa vdova. Odločba je rekla, da je vdovina obrt originarna pravica, torej pravica tretje osebe, ki je zavezanec sam ne uveljavlja. Zato se mora prepustiti vdovi, da nastopi z izločitveno tožbo.

postanejo nerubljive, ako jih prepusti osebam, katerim so nepogrešljive in pri katerih bi bile nerubljive. Takšen najemnik ali izposojevalec stvari se izvršbi upre lahko le začasno, če rubeža ne dovoli (§ 212/1 ip.), se pa mora pozneje podati izvršbi po § 285 sl. ip.

Sodišče ustavi torej izvršbo po preskusu v izvršilnem postopku, kadar je izvršba že skraja nedopustna, posebne sodne odločbe, izposlovane v drugem postopku, je treba, kadar je izvršba na dotično stvar sicer dopustna, a samo v določnem primeru ni, ker ima tretja oseba posebno pravico, ki napravi izvršbo nedopustno.

2. V najožji zvezi z izvršilnimi oprostitvami so izvršilni privilegiji, o katerih govorimo, kadar prepoveduje zakon izvršbo na zavezancu lastne stvari, ker si jih je nabavil z denarjem druge osebe, dokler nabavni dolg ni plačan. Razlika te nerubljivosti od poprejšnje je v tem, da daje zakon zaščito upniku tako, da štiti obenem tudi dolžnika. Čeprav je torej zaščita dolžnika le sredstvo za zaščito upnika, je vendar ustanovljena tudi v dolžnikovo korist, ker postane izvršba na tako stvar nedopustna z ozirom na oba, upnika in dolžnika. Zakon ne vpraša, ali bo uporabil dolžnik nerubljivo stvar zares, da bo zaščitni smoter izpolnjen, zakon je ustvaril kratko malo nerubljivost, ki se mora upoštevati.

Vzemimo si za zgled zakon o kmetijskih kreditih (čl. 6 št. 8 uip.).⁶ Čl. 53 uredbe (zakona) določa predvsem, da dolžnik predmetov, ki jih je nakupil iz zadružnega kredita, in tudi drugih, ki jih je dal še poleg tega v zastavo za zavarovanje dovoljenega kredita, ne sme ne poškodovati ne odsvojiti brez pristanka zadruga, dokler ni vrnil dolga. To odsvojitveno prepoved je okreпил nadalje čl. 52 uredbe še z izvršilno in obremenitveno, češ da se nepremična in premična imovina, nabavljena s posojilom zadruga, dokler ni to popolnoma plačano, ne sme jemati v popis, to je, se nanjo ne sme voditi izvršba. S tem je dal zakon odsvojitveni in obremenitveni prepovedi tudi absolutno učinkovanje,

⁶ Zakon o kmetijskih kreditih je bil prvič izdan 12. junija 1925 in objavljen v Sl. N. 153-XXVIII (Ur. L. 214). Še sedaj veljavno besedilo je bilo ustanovljeno z uredbo 21. decembra 1952 in objavljeno v Sl. N. 19-VI/52 ex 1953, Sl. L. 110/1953 ter besedilo uredbe še posebej potrjeno s § 54 fin. zak. za 1953/1954. Za izvrševanje zakona sta izšla pravilnika, ki sestavljata skupaj enoto. Pravilnik z dne 21. marca 1953, Sl. N. 68-XX/201, Sl. L. 260, obsega prvih 50 členov, oni z dne 29. maja 1953, Sl. N. 151-XXXVII/379, Sl. L. 358, pa člene 51 do 79, pri čemer je zadnji, 79. člen poprejšnji 51. iz prvega pravilnika. Fin. zak. 1957/1958 je s § 100 razveljavil čl. 54 b, v, g zakona iz l. 1925.

kajti pogodbeni pravni posli se zaradi druge določbe tudi prisilno ne morejo izvesti. Odsvojitvev (obremenitev) doseže lastnik-dolžnik samo s privolitvijo zadruga, kakor določa to izrečno čl. 65 pravilnika.

Učinki takšnega privilegija morejo biti zvezani le s posebnim zunanjim činjeničnim stanom, privilegij se mora pokazati tudi na zunaj kako očitno, posebno glede premičnih telesnih stvari, ki ostanejo dolžniku na razpolaganje, saj si jih je prav zato nakupil in mu morajo zato biti prepuščeni tudi v posest (čl. 66). Zadruga izda dolžniku posebno potrdilo, da so navedene premičnine predmeti, nakupljeni z združnim posojilom, da ima zadruga na njih zastavno pravico in da posojilo še ni vrnjeno. Ko se zaznamuje to v knjigah, ki se vodijo o tem pri sodiščih, zadobe omejitve razpolaganja in izvršbe učinek tudi zoper druge osebe, kolikor gre pa za nepremičnine, ko se zaznamuje omejitev v javni, predvsem v zemljiški knjigi (čl. 7/1 uip.). Omenjeno potrdilo služi dolžniku, da se ubrani premičninske izvršbe, vpis v javno knjigo ga štiti pred nepremičninsko.

Izvršilnemu organu, ki bi prišel rubit, pokaže namreč dolžnik potrdilo, ki ga je izstavila zadruga. Če si izvršilni organ sam ni na jasnem, zaprosi o tem pri izvršilnem sodniku za navodilo (čl. 52 prav. o dolžnostih in pravicah izvršilnih organov). Sodišče postopa nato po okoliščinah primera: ali ustavi izvršbo brez nadaljnjega ali pa reši vprašanje po vmesnem izvršilnem postopku. Ta je po določbi 2. odst. § 58 ip. ali zgolj zaslišanje, združeno z vpregledom v knjigo o združnih prepovedih ali v zemljiško knjigo, ali pa ustna razprava, prav tako kakor če bi šlo za izvršilno oprostitev.

Pravna narava tega izvršilnega privilegija pa kaže še na kaj drugega. Nerubljivost stvari ni ustanovljena samo v zavezančev korist, ampak tudi v korist zadruga upnice. Na to kaže zakon z besedilom, ustanavljajoč začasno nerubljivost nakupljenih predmetov, češ da je vsaka izvršba nedopustna, dokler dolg zadrugi ni poravnat (čl. 52 uredbe). Vpraša se, ali sme pokreniti ustavitev izvršbe tudi zadruga, ki kot imetnica na nakupljenih premičnih stvareh (semenu, poljskem orodju) zastavnopravno zavarovane terjatve ni subjekt izvršilnega postopka? Stvar je nekoliko bolj zamotana kakor glede stvari, ki je v lasti druge osebe, a obenem označena kot izvršilna oprostitev. Zadruga ima na stvareh zgolj zastavno pravico, ki bi sama po sebi prisilne prodaje kot najjačjega izvršilnega sredstva ne ovirala, saj obdrži in izpolni tudi pri tej lastno ji zavarovalno funkcijo

in možnost poplačila v ustanovljenem vrstnem redu. Zastavna pravica zadruga zabranjuje tedaj prisilno prodajo samo na podstavi posebnega zakonskega predpisa, ki jo postavlja v tej zvezi na isto stopnjo z lastninsko. Toda zakon odreja še nadalje, da izstavi zadruga posebno potrdilo o zastavitvi, iz katerega naj izvršilni organ dobi prepričanje o nerubljivosti. To potrdilo vzpostavlja dejansko, tudi za zunanji svet zaznavno vez med stvarmi, ki naj se ne rubijo, med upnikom in sodiščem. Daje pa obenem, ker je predpisano v zakonu, zadrugi upnici tudi legitimacijo, da pokrene sama ustavitev izvršbe. Kadar je izvršilni organ ob izvršbi prestopil s potrdilom označeno vidno mejo, daje potrdilo, ki je izstavljeno tudi zadrugi v korist, tej oporo za samostojen nastop, za ustavitveni predlog. Ni terjati od upnika, da bi nastopil pravdno pot, ko je v zakonu predvideno izkazilo na razpolago. To mu omogoča, da nastopi v izvršbi, dočim oseba, ki se sklicuje samo na lastnino na stvari, ki je od izvršbe izvzeta, tega ne more. Imamo torej prvi primer, da nastopi z ustavitvenim predlogom oseba, ki ni stranka v izvršilnem postopku.⁷

Bistveno podoben položaj nastane, kadar poseže zahtevajoči upnik na zavezančevo nepremično imovino, nabavljeno z združnim posojilom. Naglašeno je bilo že, da je v tem primeru potrebno zemljiškoknjižno zavarovanje posojila (čl. 7 uip.), kar ustanavlja za vsakogar vidno obrambo zoper izvršbo, pripominja pa se še, da je privilegij, da se sme zadruga poplačati za dano posojilo s samolastno, ne sodno prodajo zastavljenih nepremičnin, odpadel (čl. 4 uip.).⁸ Ker gre pri izvršbi na nepremičnino obenem za zemljiškoknjižno stvar, bi utegnil kdo prigovarjati, da je zavezančev ustavitveni predlog nedopusten, ker je zemljiškoknjižni postopek strogo formalen in se dajo zemljiškoknjižni vpisi izpodbijati samo s sredstvi, ki jih nudi zemljiškoknjižni zakon, to sta rekurz in izbrisna tožba. Toda nasproti temu stoji dejstvo, da ne gre samo za zemljiškoknjižno stvar, ampak obenem tudi za izvršilni postopek, ki pozna poseben konec izvršbe, namreč ustavitev. Ta se doseže popolnoma podobno in z istimi pripomočki kakor pri vsaki drugi izvršbi, saj zakon ne dela nobene razlike, ali sproži izvršba

⁷ Tudi odločba GIU V 1885 je priznala soprogi pravico, predlagati ustavitev izvršbe na podstavi izločitvene sodbe, izposlované v drugi izvršbi zoper njenega moža. Odločba vzbuja utemeljene pomisleke, saj učinkuje materialno samo med strankama prve sodbe, dočim je potrdilo, ki ga izstavi zadruga, upošteveno zoper vsakogar.

⁸ Gl. Sajovic, Privilegiji denarnih zavodov in izvršba na nepremičnine, Slov. Pravnik 1940, 9, 15.

obenem tudi zemljiškoknjižno poslovanje ali pa nima s predmeti zemljiške knjige nobene zveze. Tudi pri izvršbi na nerubljive nepremičnine se bo zavezanec poslužil rekurza ali ustavitvenega predloga.

Iste možnosti pa so na razpolago tudi zadrugi-upnici. Če ustanavlja pri premičnih telesnih stvareh že večkrat omejeno potrdilo zunanjo vez, jo predstavlja še mnogo jačje in za zunanji svet še bolj vidno zemljiškoknjižni vpis, ki v tem primeru podeli nepremičnini svojstvo nerubljivosti. O dovoljeni prisilni dražbi se obvesti že po splošnih predpisih zadruga lastnica kot zastavna upnica (§ 108 ip.). Toda zadruga ni samo to, v njeno korist je odrejena celo nerubljivost, prisilna dražba posega naravnost v njeno pravno področje, kršeč ustanovljeno nerubljivost. Zaradi tega sme zoper dovolitev prisilne dražbe rekurirati. Če priznavamo rekurz fidejkomisarju ali njegovemu zastopniku, kadar presega izvršba zoper fiduciarja dopustno mejo,⁹ ga ne moremo odreči zadrugi upnici ob prav analognem pravnem položaju. Priznati pa ji moramo že iz vseh omenjenih razlogov tudi pravico, da predlaga ustavitv izvršbe prav tako, kakor če bi šlo za premične telesne stvari.

(Nadaljevanje prih)

Postojnska jama.

V kateri valuti je plačati dolgove bivše jamske uprave?

Dr. Vladimir Ravnihar.

Kranjska hranilnica kasneje Hranilnica dravske banovine, danes imenovana Hranilnica ljubljanske pokrajine je bila na temelju zadolžnice z dne 5. februarja 1902 in 30. decembra 1905 dovolila komisiji jamske uprave v Postojni dvoje posojil v znesku 60.000.— in 50.000.— K. Zadolžitev po komisiji je odobrilo nadzorstveno oblastvo c. kr. poljedelsko ministrstvo na Dunaju. Obveznosti je pristopil kot „porok in plačnik“ trg (danes mesto) Postojna po oskrbništvu njegovega premoženja, kar je v smislu zakona odobril deželni odbor kranjski.

Med prvo svetovno vojno je jamska uprava prenehala s plačevanjem anuitet in obresti. Hranilnica dravske banovine je bila prisiljena vložiti tožbo. Tožbo je vložila v l. 1929 na deželnem sodišču v Trstu (R. Tribunale

⁹ Tako sta sprejeli fidejkomisarjev rekurz odločbi GIU II 622 in 9457.